

YADDAŞ TARİXİMİZİN “QARA YANVAR DİALOQU”

Dünya cəmiyyətində mədəni dəyərlərdən ən alisi mənə görə kitabdır. Bu mənada hər bir xalqın varlığı, milli kimliyi, dili, mədəniyyəti, özünəməxsusluq kimi mühüm amillərini minilliklər boyu yaşadan da məhz kitabdır. Çoxşəhidli mövzuları, ideya istiqamətləri, xarakterik xüsusiyyətləri ilə özəllik kəsb edən kitablar... İnsan yetişdirən, formalaşdırən, tərbiyələndirən qüdrətli vasitə, eləcə də düşüncəyə, təfəkkürə aydınlıq gətirən bilik mənbəyi... Əlbəttə, söhbət qeyd etdiyimiz keyfiyyətləri ilə cəmiyyət həyatında müstəsna əhəmiyyətə malik olan və bütün zamanlarda aktual səslənən kitablardandır. Və belə kitablar yetərincədir...

1990-cı ilin Qanlı Yanvar hadisələri və o məşum gecədən sonra da açılan səhərlərin mənzərəsini, ağrıları heç vaxt unuda bilmirik. Və unutmamağa haqqımız da yoxdur. Başqa bir tərəfdən, o günlər həm də xalqımızın qəhrəmanlıq tarixinin şanlı səhifəsi olaraq hər zaman yaddaşımdır. İllər ötdükcə bizdən uzaqlaşan (əslində yaddaşımda həmişə qövr edən!) o günlər ədəbiyyat, mədəniyyət və incəsənətdə qələmə alınmış əsərlərin başlıca mövzusu oldu. Gənclərin, hər gələn yeni nəslin bu faciələrdən xəbərdar olması, müstəqilliyə aparan yolların tarixinin öyrənilməsində, vətənpərvərlik ruhunun aşılmasında və mübarizlik əzminin yüksəlməsində həmin əsərlərin olduqca böyük təsiri, əhəmiyyəti vardır. Bu da aydındır ki, Vətən mövzusunun yaradıcılığın bütün növ və janrlarında işlənməsi, təsviri hər zaman aktualdır. Bu gün belə əsərlərin içərisində özünün məlumat zənginliyi, hadisələrin sistemli şəkildə xatırlanması və onlara düzgün qiymət verildiyini ehtiva etməsilə böyük əhəmiyyət kəsb edən “Qara Yanvar dialoqu”nu xüsusi qeyd etmək istəyirəm.

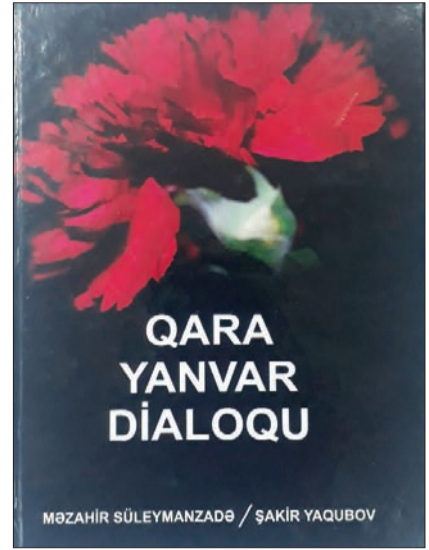
Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, həmin dövrdə bu hadisələrə ilk dəfə məhz ümummilli lider Heydər Əliyevin siyasi qiymət verdiyini yaxşı xatırlayırıq. Həmin hadisənin xalqımızın həyatında yaratdığı təbədülatlara münasibətini bildiren dünyə şöhrətli siyasi xadimin adıçəkilən kitabda yer almış bu fikirlərinə diqqət yetirməyi də zəruri hesab edirik: “20 Yanvar 1990-cı il Azərbaycan tarixində ən faciəli gündür. Ancaq eyni zamanda o gecə, o gün Azərbaycan xalqı öz qəhrəmanlığını, rəşadətini və şəhidlik zirvəsinə qalxa bilməsini bütün dünyaya nümayiş etdirdi”. Ümummilli liderin siyasi kursunu bütün sahələrdə böyük bacarıq və ləyaqətlə davam etdirən Prezident İlham Əliyev də 20 Yanvar hadisələrinə milli mücadilə prizmasından yanaşaraq bildirmişdir ki: “Azadlıq, müstəqillik uğrunda, Vətən uğrunda özlərini qurban verən şəhidlərimizin hamısının xatirəsini həmişə qəlbimizdə yaşatmalıyıq. Hesab edirik ki, bugünkü müstəqil, qüdrətli Azərbaycan xalqımızın ən böyük sərvətidir”. Bu iki qüdrətli şəxsiyyətin həmin tarixlə bağlı fikirlərinin kitabın üzqabığının içərisində proloq statusunda təqdimi nəşrin ideyasına bir möhtəşəmlik gətirmişdir.

Jurnalist təhqiqatlarının, sərrast, aydın mühakimələrinin bəhrəsi olan bu mükəmməl əsərə Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri, Əməkdar jurnalist Əflatun Amaşov yazdığı ilk sözündə haqlı olaraq

“informasiya blokadasını yarmaq, ilk növbədə öz xalqımıza, sonra isə beynəlxalq ictimaiyyətə əsl həqiqəti çatdırmaq” cəsaretini, eləcə də azərbaycançılıq mövqeyini məhz ulu öndər Heydər Əliyevin bildirdiyini xatırlatmaqla diqqətimizi yaxın keçmişə yönəldir. Bundan sonra bu böyük şəxsiyyət odlu-aldovlu hadisələrin içərisində doğulan “Səhər” qəzetinin əsl qəhrəmanlıq nümayiş etdirdiyini, müəlliflərin fədakarlığını yada salır. Biz də bu fikirdəyik ki, “Səhər” həqiqətən də xalqın ictimai şüuruna aydınlıq gətirməklə söz-əməl mücahidi kimi xalqın Qara Yanvar ağrılarını öz ruhunda daşdı.

Kitabın redaktoru, mərhum jurnalist Yusif Kərimov “Qara Yanvar dialoqu”nun müəlliflərini yaxından tanıdığından, peşəkarlıqlarına bələd olduğundan bu möhtəşəm abidənin yaradıcıları kimi onları oxuculara təqdim edir. Onu da xatırladaq ki, bu cəsərtli, təcrübəli jurnalistlər yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə və sonrakı günlərdə baş vermiş faciələrin sadəcə seyrçisi deyil, həm də sərrast müşahidəçi, hadisələri xarakterizə edən ayıq düşüncəli vətəndaş kimi şahidi, iştirakçısı olublar. Vətən dərdini, iztirablarını, xalqın ağrılarını üreklərində çəkiblər. Və uzun illərdən sonra bir kitablıq sözlə hadisələrə düzgün qiymət vermək imkanını da Tanrı məhz belə bir forma və məzmununda, düşüncədə bir sıra mükafatların laureatları Məzahir Süleymanzadə və Şakir Yaqubova verib. Nəticədə şərh olunan çoxfaktlı hadisələr və bəzi məqamlara ilk dəfə onlar tərəfindən aydınlıq gətirilən 90-cı illərin Qara Yanvar tablosu göz yaddaşımda canlanır. Dialoq boyu, baş verən qanlı faciələri törədənlərin məkrli siyasəti tutarlı, inkar edilə bilməyəcək faktlarla açılaraq ictimaiyyətə təqdim olunur.

Beləliklə, iki peşəkar jurnalist, 20 Yanvar hadisələrinin doğurduğu fəlakətləri faktların fonunda dəqiqliklə şərh edərək xalqın yaddaşına ötürməyə çalışmış və buna nail olmuşlar. Bu və digər xüsusiyyətlərinə görə də (söhbət əsnasında bu cəhətləri açaraq qeyd etməyə çalışacağıq) Məzahir Süleymanzadə və Şakir Yaqubovun ərsəyə gətirdikləri “Qara Yanvar dialoqu”nun mövzusunə görə və azərbaycançılıq məfkurəsini məharətlə, ustalıqla işıqlandırmalar baxımından kitabçılıq mədəniyyətimizdə mükəmməl, uğurlu nəşrlərdən hesab etmək doğru olar. Əsər xalqımızın müstəqillik yolunda mübarizəsinə, vətənpərvərlik amalı ilə döyüşən və şəhid olan oğullarımızın xatirəsinə ehtiram hissilə qələmə alınmışdır. Kitabın strukturu, söhbətlərin ədəbi dilimizin zənginliyi ilə ifadəsi olduqca cəlbedicidir. Mətnin iki müəllifin dialoqu üzərində qurulması da onların söz səltnətində yeni bir forma və üsluba malik olduqlarının göstəricisidir. Bu fərqlilik özünü bir çox istiqamətdən, ən başlıcası da hadisələri zərger incəliyi ilə çəşidləyib cillayaraq baş verənlərə yüksək peşəkarlıqla yanaşaraq qələmə aldıklarında göstərir. Biz də peşəkarların — şahid, iştirakçı və müşahidəçi qismində olan müəlliflərin 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələrinin doğurduğu gerçəklikləri, dəqiqliklə şərh edən və xalqın yaddaşına ötürən “Qara Yanvar dialoqu”nu bütün zamanlarda stolüstü kitablarda görərik. Bu fikri doğuran səbəblər əslində hafizəmizdə güzgü kimi əks olunsay da, iki ustad jurna-

listin şahidi olduqları o müdhiş günlərlə bağlı mükəmməl açıqlama - söhbətləri bizi bu möhtəşəm kitabı yenidən vərəqləməyə sövq edir. Müəlliflər xalqımızın müstəqillik yolunda mübarizəsinə aparan yola jurnalist təhqiqatı ilə nəzər salaraq qələmə aldıkları kitaba olduqca məsuliyyətlə yanaşmışlar. Səksəninci illərin sonlarından başlayaraq, ardınca 90-cı illər hadisələrini ustalıqla, həm də böyük məsuliyyətlə incələyən müəlliflər, sarı iblislərin şovinizmi, birbaşa dirijoruğu, hərbi qüvvəsi, təzyiqlə ilə eləcə də qaniçən erməni qəsbkarlarının dedə-baba torpağımızda törətdiyi qanlı faciələri ictimai baxış prizmasından ifşa edir. Eləcə də tarixi ardıcılıqla, bəzən də ötən hadisələrə qayıdaraq bir zəncirin həlqələrində üzə çıxarılan faktları xatırlatmaqla birçə məqamı belə unutmadan söhbətlərində olduğu kimi canlandırırlar.

Kitab ən başlıcası özünün ictimai-siyasi məzmunu, taleyüklü məsələlərin ehtiva etdiyi bəşərlik mahiyyəti ilə olduqca dəyərlidir. Müəlliflərin yaddaşının içindən keçən gerçək hadisələri sözün sözə söykək formasında bir-birinə xatırlatması, sərrast düşüncənin süzgəcindən keçirilərək, hadisələri yetişdirən zamanı, bu zamanın təkzibolunmaz faktlarını önə çəkərək hər şeyi olduğu kimi, oxucu təfəkkürünə aydınlıq gətirməklə siyasi mühakiməyə yönəldir. Bu formanın özü də təkə iki həmkarın dialoqu deyil, ifadə etdiyi milli məsuliyyətimizin aynasından görünən taleyüklü məsələləri geniş bir panoramada əks etdirən həyat həqiqətlərinin bir möhtəşəm, canlı təsviridir.

“Qara Yanvar dialoqu” haqqında fikirlərimi mümkün qədər yığcam formada təqdim etməyə çalışdım. O səbəbdən ki, söhbətlərin mahiyyətinə dərinlən varmaq üçün Qara Yanvar ağrıların hər zaman düşüncəmizdə daşımaqdan ötrü, bu tarixin həm də böyük qəhrəmanlıq salnaməmizin parlaq, möhtəşəm bir səhifəsi olan bu kitabı hər birimizin təkrar-təkrar oxuması vacibdir. Bu kitab özünün xarakterik xüsusiyyətləri ilə müstəqilliyimizin bərpasına aparan yollarda xalqımızın yaşadığı acıların, çətinliklərin, eyni zamanda qəhrəmanlıq tariximizin əks-sədasıdır. Milli kimliyimizi, qüdrətimizi, milli dövlətçiliyimizin bütünlükdə mahiyyətini əks etdirən qəhrəmanlıq himnidir. Birliyə çağırış kimi səslənən bu himn xalqı müstəqilliyimizin qorunması, dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsinə səfərbər edən ən mübariz bir vasitədir. “Qara Yanvar dialoqu”nun azərbaycançılıq məfkurəsi ilə çağlayan qayəsi də məhz bu amaldan güc alır.

Şəfaq NƏSİR,
“Respublika”.